

Драценко А.О.

*студент 1-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАРОДЖЕННЯ ОСНОВ АДВОКАТУРИ У НАЙДАВНІШІ ЧАСИ ЛЮДСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

адвокатура – найдавніша і в той же час загальнолюдська інституція. Про розвиток адвокатури як професії ми дізнаємось з історії стародавніх та нових культурних народів (африки, азії, австралії, китаю, японії та ін.) слушно зазначити, що на перших ступенях юридичного розвитку людського суспільства адвокатура в тому вигляді, у якому вона існує у світі сьогодні, відсутня. адвокатура не виникла одразу у організованому вигляді, а спочатку існувала, як незначний зародок, який за сприятливих умов сформувався і досяг певного розквіту.

слід також зауважити, що адвокатура не виникає разом з судом. лише тільки тоді, коли суспільство починає формуватись в більш складну політичну організацію шляхом об'єднання племен і справляти правосуддя стає не під силу одній особі(вождю), перші зародки адвокатури постають у вигляді помічників вождя. вони добували для нього відомості, давали поради та виконували його накази. у народів, які досягли цього ступеня розвитку, вже можна знайти перші зародки адвокатури. це – королівства зусулів, бечуанів.

у зусулів влада належала королю, який правив разом з двома обраними міністрами, а у бечуанів місце міністрів посідала рада старійшин, яку теж складали дві особи. Нижчими органами управління були вожді племен і старійшини сіл.

Зулуське судочинство мало такий вигляд. особа, яка порушувала позов проти кого-небудь, збирала друзів чи сусідів, які, озброївшись, відправлялися разом з ними до хижі чи поселення відповідача і розташовувалися там на якомусь видному місці, щоб спокійно зачекати дію своєї присутності. Незабаром навпроти них збиралися у такому ж німому чеканні дорослі сусіди відповідача або мешканці його поселення. Позивач ретельно викладав свою вимогу, причому його за звичаєм переривали товариші поправками, а супротивники – перехресними питаннями. Наступного дня група відповідача збирала як можна більше мужів і серед них та-

ких, які відомі як майстерні оратори, докази за і проти ретельно досліджувалися. сторона відповідача починала викладати свою думку; група позивача повинна була знову викласти своє, його намагались спростувати настійним і вправним способом. якщо один оратор втомлювався, його заміняв інший і знову проходив по вже обробленому полі з новими аргументами. коли всі докази за і проти були вичерпані обома сторонами, починалося обговорення вигоди чи невигоди досягнутого ними становища. якщо одна сторона відчувала, що не може втриматися, то вона пропонувала найменшу вірогідну винагороду. коли згода не досягалася, позивач звертався до ватажка сусіднього округу, в присутності якого ще раз повторювалася вся суперечка. ватажок повинен був за тиждень винести рішення. якщо він не міг цього зробити, або ж одна сторона була незадоволена рішенням, то можна було подати апеляцію до головного вождя племені і ради. Перед новим розглядом знову ж відбувалася така є процедура, доки вождь не проголошував рішення, яке можна було оскаржити тільки королю.

З цього опису видно, що судочинство знаходилося у зулусів на низькому щаблі розвитку, але все ж у них, хоч і в найпростішій формі, адвокатура існувала. адвокатами були сусіди, друзі і земляки (односельчани) позивачів і особливо ті з них, які «відомі як умілі оратори». Звичайно, в них ще було надто мало спільного із правозахисниками. вони не були правознавцями і спеціалістами. Проте в них вже можна було побачити зародки адвокатури, бо вони виконували один з обов'язок, а саме: захищати чужі інтереси на суді.

судовий захист відомий також жителям сьєрра-леоне та анголи, але в них він, очевидно, з'явився під впливом англійців та португальців, які заволоділи цими територіями.

викладені факти свідчать, що потреба в адвокатурі відчувалася навіть у первісних народів, які перебували на низькому щаблі юридичного розвитку. Наприклад, в китаї, як і у кафрів, була родинна адвокатура. Про адвокатуру в японії не згадується в жодному відомому джерелі. ті країни і народи, які сповідують магометанство, як іран, аравія, турція, та ін., мали майже однаковий юридичний устрій, оскільки їх законодавство походило з одного джерела – корану. у турції, де в 1876 році була введена адвокатура за європейським зразком, здавна існували так звані муфтії – вчені-знавці ісламського права. Їх діяльність була подібна

до діяльності юрисконсультів імператорського риму. обов'язком їх було давати відповіді на поставлені їм юридичні запитання особами, що сперечалися. Подібні погляди римських юрисконсультів, відповіді муфтіїв мали силу закону, але для цього вони повинні були містити: печатку муфтія, його адресу, дослівний арабський текст, що підходив би до даного випадку і вказівку на канонічний твір, на якому ґрунтувалася відповідь. в деяких напівцивілізованих державах, переважно ісламських, правозахист уже досяг значного розвитку і навіть став професійним заняттям спеціального прошарку осіб.

історія давніх і нових культурних народів свідчить про поступовий розвиток інституту адвокатури. Наприклад, у давній індії правосуддя проводилося царем як верховним суддею і колегіальними судами. Процес ґрунтувався на принципах усності, гласності, і змагальності як в цивільних, такі в кримінальних справах. Причому обов'язки правозахисту та представництва поєднувалися в одному класі осіб.

давньому Єгипту теж знайома адвокатура. так, один з папірусів свідчить про участь адвокатів у цивільному процесі, що відбувався між жрецем і грецьким найманим воїном. Після подання прохання і пояснень ворогуючими сторонами адвокати теж пред'явили по одному писаному мемуару.

у давніх іудеїв право ототожнювалося із релігією. судді вважалися намісниками ієгови. Провадження ґрунтувалось на принципах усності, гласності та змагальності і право підсудних старанно охоронялося. За таких обставин поява адвокатури була не тільки можливою, а й неминучою. у найдавніший час захисником міг бути кожний бажаючий.